

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 211/2024-58

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], zastúpenej Ondrejka & Parnters, s.r.o. advokátska kancelária, J. Kozáčka 5, Zvolen, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/67/2023 z 27. apríla 2023 takto

r o z h o d o l :

- Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/67/2023 z 27. apríla 2023 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a jej právo na spravodlivé súdne konanie čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/67/2023 z 27. apríla 2023 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.
- Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky **ukladá** zaplatiť trovy ustanovenému právnomu zástupcovi **1 242,43 eur** na jeho účet do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** uhradiť trovy právneho zastúpenia **1 242,43 eur** na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Uznesením č. k. III. ÚS 211/2024-28 z 10. apríla 2024 ústavný súd ustanovil sťažovateľke právneho zástupcu a prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej

republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie jej ústavnú sťažnosť, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na rovnosť účastníkov súdneho konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, čl. 37 ods. 3 listiny, čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „pakt“) a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) a práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ústavy uznesením najvyššieho súdu špecifikovaným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, ako aj priznať jej náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva, že žalobca sa žalobou doručenou Okresnému súdu Bratislava V (v súčasnosti Mestský súd Bratislava IV) 16. februára 2017 domáhal voči sťažovateľke a žalovanému zaplata 867,20 eur s príslušenstvom z dôvodu neuhradenia nákladov za plnenia poskytované s užívaním a prevádzkou družstevného bytu, ktorého vlastníkom je žalobca. Okresný súd napadnutým rozsudkom zaviazal sťažovateľku i žalovaného spoločne a nerozdielne žalobcovi zaplatiť poplatok z omeškania v sume 203,36 eur do troch dní od jeho právoplatnosti. V poradí druhým výrokom konanie v časti zaplata istiny 867,20 eur zastavil a tretím výrokom žalobcovi priznal náhradu trov konania v celkom rozsahu. Okresný súd nezohľadnil argumentáciu sťažovateľky, v ktorej tvrdila, že nie je pasívne vecne legitimovaná, keďže nedoplatok predstavujúci v konaní uplatnený nárok vznikol v období, v ktorom výlučným nájomcom aj členom bytového družstva bol jej bývalý manžel – žalovaný. Existencia dôvodov, pre ktoré sťažovateľka nemala byť zaviazaná na úhradu poplatku z omeškania, vyplýva z rozsudku Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 9Co/596/2012 zo 6. júna 2013 v znení jeho opravného uznesenia z 22. júla 2013, ktorým bolo zrušené právo spoločného nájmu sťažovateľky a žalovaného k dotknutému družstevnému bytu.

3. Sťažovateľka proti napadnutému rozsudku mestského súdu podala odvolanie. Napadnutým rozsudkom krajský súd odvolanie sťažovateľky odmietol ako oneskorene podané, rozsudok mestského súdu potvrdil a náhradu trov dovolacieho konania nepriznal. Krajský súd dospel k záveru, že telefaxové podanie odvolania doplnené v zákonnej lehote v listinnej podobe nie je podaním podľa § 125 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

4. Najvyšší súd dovolanie sťažovateľky odôvodnené § 420 písm. f) CSP odmietol napadnutým uznesením ako neprípustné a žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania nepriznal.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka proti napadnutému uzneseniu, ktoré je podľa nej arbitrárne, takto argumentuje:

a) Súdny zúčastnený na rozhodovaní v tejto veci nevzali do úvahy skutočnosť, že v konaní bolo preukázané, že sťažovateľka ako žalovaná v prvom rade nemala pasívnu vecnú legitimáciu. Okresný súd nerešpektoval právoplatný rozsudok krajského súdu sp. zn. 9Co/956/2012 zo 6. júna

2013, keď dospel k záveru, že sťažovateľka bola nájomcom družstevného bytu spolu so žalovaným, a teda aj členom dotknutého bytového družstva v období od 1. januára 2015 do 31. decembra 2015.

b) Súdny zúčastnený na rozhodovaní v tejto veci neprihliadli na to, že ako invalidná dôchodkyňa v súlade s čl. 13 ods. 1 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím v konaní žiadala o poskytnutie procesných a veku primeraných úprav práv s cieľom uľahčiť jej plnenie súdom stanovených úloh. Navyše, v predmetnej veci ide o spotrebiteľský spor, v ktorom mal súd podľa § 290 CSP pred realizáciou prvého úkonu voči sťažovateľke vykonať osobitnú poučovaciu povinnosť v zmysle § 292 CSP, hoci nemala advokáta ani iného zástupcu s právnickým vzdelaním.

c) V dovolaní sťažovateľka argumentovala, že faxové podanie je písomným alebo elektronickým podaním podľa § 125 CSP, s poukazom na čl. 2 ods. 1, čl. 3 ods. 1 a čl. 4 ods. 1 a 2 CSP, pričom argumentovala nesprávnym výkladom slovného spojenia „*elektronická podoba*“, ako aj extrémne formalistickým prístupom súdu pri aplikácii práva aj s ohľadom na jej postavenie (zlý zdravotný stav, hmotnú núdzu, v ktorej sa nachádza, nemožnosť prístupu na internet v dôsledku nedostatku financií).

d) Najvyšší súd ňou podané dovolanie odmietol, pričom sa dôvodmi a argumentmi predloženými sťažovateľkou v preskúvanom konaní vôbec nezaoberal. Svoj právny záver týkajúci telefaxového podania oprel len o jeden právny názor vyjadrený v komentári CSP bez akejkoľvek ďalšej argumentácie či vysvetlenia. Nezoohľadnil sťažovateľkin zdravotný stav, chýbajúce právne povedomie ani predchádzajúci postup súdov zúčastnených na rozhodovaní v jej veci, nezoohľadnil skutočnosť, že išlo o spor spotrebiteľský, v ktorom jej ako slabšej strane nebola poskytnutá adekvátna ochrana, a preto napadnuté uznesenie možno považovať za arbitrárne. Podanie podľa § 125 CSP je možné urobiť písomne v listinnej alebo elektronickej podobe, ktorá nie je bližšie definovaná, a preto telefaxové podanie je možné akceptovať ako podanie urobené telefaxom (povahou ide o podanie porovnateľné s elektronickým podaním vykonaným bez autorizácie za predpokladu, že je v zákonnej lehote doplnené). Je nepochybné, že telefax nie je nič iné, než zariadenie na elektronický prenos textov po telefónnej sieti (pozri Krátky slovník slovenského jazyka 4 z roku 2003, Slovníka cudzích slov z roku 2005, v ktorých je pojem „telefax“ označený ako „elektronický prenos“ informácií, či Výkladový terminologický slovník elektronických komunikácií). Podporne sťažovateľka poukázala na rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici vo veci sp. zn. 23S/157/2017 zo 16. júna 2009 (Lawyer Partners, a.s., proti Slovenskej republike) k sťažnostiam č. 54252/07, 3274/08, 3377/08, 3505/08, 3526/08, 3741/08, 3786/08, 3807/08, 3824/08, 15055/08, 29548/08, 29551/08, 29552/08, 29555/08 a č. 29557/08, v ktorom konštatoval porušenie práva na prístup k súdu v dôsledku odmietnutia prijať na konanie elektronický návrh na začatie občianskoprávneho konania súdom, ako aj historický výklad k predchádzajúcej právnej úprave § 42 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), akceptujúcej podanie telefaxom.

e) Poučenie na str. 27 spisu, na ktoré sa dovolací súd odvolal, obsahovalo aj poukaz na § 125 CSP o formách podania, ktoré je však všeobecné neobsahujúce výklad príslušných ustanovení, iba ich zákonné znenie. Z takéhoto poučenia sťažovateľka nemohla vedieť, že jej telefaxové podanie nebude považované za podanie podané v elektronickej podobe, pretože predtým sa bežne používali a boli akceptované. Poučovaciu povinnosť mali súdy poskytnúť adresne a konkrétne a vtedy, pokiaľ jej potreba vyjde v konaní najavo, sťažovateľka si túto pomoc súdov dokonca „pýtala“, no bezúspešne.

f) Súdny zúčastnený na rozhodovaní v predmetnej veci porušil aj jej právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Krajský súd bol v preskúmanom konaní nečinný niekoľko rokov, keď o odvolaní sťažovateľky podanom v roku 2018 rozhodol až v roku 2022. Celková doba preskúmaného konania trvá už od podania žaloby viac ako 6 rokov a sťažovateľka k predĺženiu tohto konania nijako neprispela.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

6. Najvyšší súd vo vyjadrení k dôvodom ústavnej sťažnosti č. k. KP 3/2024-160, Cpj 90/2024 z 25. apríla 2025 ponechal rozhodnutie o ústavnej sťažnosti na úvahe ústavného súdu. K svojmu vyjadreniu pripojil aj vyjadrenie predsedníčky senátu občianskoprávného kolégia najvyššieho súdu JUDr. Terézie Mecelovej. Tá vo vzťahu k námietkam sťažovateľky uviedla, že zotrváva na dôvodoch uvedených v napadnutom uznesení. S odvolaním sa na odborný komentár zdôraznila, že písomné podanie už nie je možné uskutočniť telefaxom, t. j. tak ako to umožňovala predchádzajúca právna úprava v § 42 OSP.

III.2. Replika sťažovateľky:

7. V replike doručenej ústavnému súdu 10. júna 2024 sťažovateľka konštatuje, že:

a) Hoci najvyšší súd považuje napadnuté uznesenie a jeho odôvodnenie za dostatočné, opak je pravdou. Tento súd prehliadal a prehliada samotný predmet konania, ktorým je spotrebiteľský spor, v ktorom sťažovateľka vystupuje v pozícii slabšej strany, ďalej prehliada skutočnosť, že sťažovateľka je zdravotne ťažko postihnutá 80 %-ná invalidná dôchodkyňa pokročilého veku v ťaživej finančnej situácii a bez právnického vzdelania. Vo svojom postupe sa najvyšší súd s týmito jej námietkami nevysporiadal a žiadnym spôsobom na ne neodpovedal ani vo svojom vyjadrení k podanej ústavnej sťažnosti.

b) Zo skutkového stavu je kľúčové, že najvyšší súd nepoprel, že odvolanie bolo sťažovateľkou podané v posledný deň lehoty 7. augusta 2018 telefaxom a následne ho doplnila originálom podania osobne 17. augusta 2018. Podanie teda doručila elektronicky (telefaxom) s jej vlastnoručným podpisom len bez tzv. autorizácie a doplnila ho originálom podania v zákonnej lehote, t. j. včas. Sťažovateľka ďalej namieta, že z jej podaného poučenia v dotknutom konaní nevyplýva, žeby odvolanie telefaxom nemohlo byť podané, a najvyšší súd, hoci tento názor zastáva, ho vo svojom napadnutom uznesení riadne neodôvodnil. Najvyšší súd sa teda nezaoberal podstatnými skutočnosťami pre rozhodnutie tejto veci. V dôsledku tohto postupu súdov došlo k nepreskúmaniu jej námietok týkajúcich sa neexistencie jej pasívnej legitímácie v spore, s ktorými následne súvisí aj fakt, že ak by súdy dospeli k záveru, že v konaní nemala byť pasívne legitímovaná, nemohol by jej žalobca v príslušnom období dať výpoveď z nájmu bytu, čo pre ňu nie je zanedbateľný následok, s poukazom na skutočnosť, že by takým spôsobom bolo zrejmé, že platby nájomného, ktoré pod nátlakom žalobcu, pod hrozbou straty bývania, a teda nie slobodne žalobcovi uhradila za obdobie, kedy bol z rozhodnutia súdu v konaní pasívne legitímovaný len jej ex-manžel. Sťažovateľka

v odvolacom aj dovolacom konaní uplatnila všetky svoje argumenty v rámci svojich možností, no nedostala na ne žiadne odpovede.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

IV.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

8. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo na prístup k súdu. Slovenská republika, ako aj všetky jej orgány verejnej moci majú pozitívny záväzok aktívnym spôsobom zabezpečiť, aby práva a slobody garantované jej právnym poriadkom neboli oprávneným subjektom pod jej jurisdikciou len formálne garantované, ale aby tieto práva a slobody boli „prakticky a efektívne“ dosiahnuteľné. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch. Ak účastník konania splní predpoklady vyžadované zákonom na poskytnutie ochrany v opravnom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť (II. ÚS 78/05, II. ÚS 249/05, I. ÚS 115/2020). Právo na prístup k súdu je nevyhnutnou, imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces a tvorí jeho esenciálny prvok [III. ÚS 875/2016 a rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Golder proti Spojenému kráľovstvu z 21. 2. 1975, sťažnosť č. 4451/70, body 35 a 36].

9. Pri posúdení toho, či rozhodovanie vnútroštátnych súdov je zaťažené prílišným či nadmerným formalizmom, je nevyhnutné prihliadať na všetky okolnosti konkrétneho prípadu, pričom k porušeniu práva na prístup k súdu dôjde v prípade, ak stanovené pravidlo prestane slúžiť cieľu právnej istoty a riadnemu výkonu spravodlivosti a stane sa z neho bariéra znemožňujúca strane sporu prejednať jej spor meritorne pred príslušným súdom (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Kart proti Turecku, sťažnosť č. 8917/05, rozsudok Veľkej komory z 3. 12. 2009, bod 79 *in fine*).

10. Právo na prístup k súdu však nemá absolútny charakter a môže podliehať obmedzeniam zo strany štátu (III. ÚS 275/2018). Takéto obmedzenia predstavujú aj § 420 a § 421 CSP, ktoré stanovujú, kedy je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok. Zároveň je povinnosťou dovolateľa formulovať dovolanie spôsobom zodpovedajúcim § 431 až § 435 CSP (m. m. IV. ÚS 15/2021).

11. Ústavný súd stabilne judikuje, že plne rešpektuje rozhodovací priestor najvyššieho súdu vrátane jeho kompetencie ústavne konformným spôsobom vymedziť si prípustnosť a spôsob rozhodovania o dovolaní (II. ÚS 398/08, I. ÚS 18/2020), no len pokiaľ neprekročí ústavné štandardy (I. ÚS 17/01). Konanie o mimoriadnych opravných prostriedkoch nie je vyňaté z rámca ústavnoprávnych princípov, preto ústavný súd musí dbať na to, aby boli dodržané záruky spravodlivého procesu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby interpretácia prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov nebola svojvoľná ani formalistická a aby bola čo najústálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010).

12. Vo svojej judikatúre ústavný súd opätovne vyslovil právny záver, že všeobecný súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale môže a musí sa od neho odchýliť, pokiaľ to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť alebo niektorý z ústavnoprávnych princípov (I. ÚS 306/2010). Ústavný súd k tomu konštatuje, že orgánom verejnej moci a predovšetkým všeobecným súdom nemožno tolerovať pri interpretácii zákonných ustanovení prílišný formalistický postup, ktorý vedie k zjavnej nespravodlivosti. Všeobecný súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale môže a musí sa od neho odchýliť, pokiaľ to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť alebo niektorý z ústavno-právnych princípov. Pri výklade a aplikácii právnych predpisov teda nemožno opomínať ich účel a zmysel, ktorý nie je vyjadrený len v slovách a vetách príslušného zákonného predpisu, ale aj v základných princípoch právneho štátu (I. ÚS 306/2010, I. ÚS 155/2017, II. ÚS 142/2015).

13. V súlade s uvedenými východiskami preto ústavný súd skúmal, či právne závery, ktorými najvyšší súd odôvodnil odmietnutie dovolania sťažovateľky podľa § 420 písm. f) CSP pre jeho neprípustnosť, boli výsledkom ústavne udržateľnej aplikácie noriem procesného práva v súlade s označenými článkami ústavy a dohovoru a či účinky dovolacej právomoci najvyššieho súdu boli v danom prípade zlučiteľné s právom strany na prístup k súdu.

14. Ťažisko sťažnostnej argumentácie spočíva v tvrdení sťažovateľky, že najvyšší súd sa odmietol zaoberať riadne uplatnenými dovolacími dôvodmi a pristúpil k odmietnutiu jej dovolania, hoci na to neboli splnené zákonné podmienky. Najvyšší súd napadnutým uznesením odobril právny názor krajského súdu, podľa ktorého podanie odvolania formou telefaxu v rámci zákonnej lehoty na jeho podanie nemalo žiadny vplyv na plynutie tejto lehoty, a preto následné písomné doplnenie odvolania sťažovateľkou je potrebné považovať za oneskorene podané odvolanie.

15. Ústavný súd pripomína, že základným predpokladom realizácie spravodlivého súdneho konania je podmienka, že vo veci konajúci súd správne posúdi splnenie podmienok konania a požiadavky na ich splnenie, v opačnom prípade totiž hrozí, že sa odmietne vecne zaoberať podaným návrhom, sťažovateľke znemožní skutočný meritórny prieskum a zároveň jej odoprie možnosť spravodlivého výsledku súdneho konania. Vo vzťahu k ústavne súladnej aplikácii právnych predpisov už ústavný súd v rámci svojej judikatúry uviedol, že o svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom je možné uvažovať predovšetkým v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. III. ÚS 190/08). Obdobne aj Európsky súd pre ľudské práva vo svojej judikatúre vychádza z ustáleného záveru, že právo na súd, ktorého osobitným aspektom je právo na prístup k súdu, nie je absolútne a pripúšťa obmedzenia. V súlade s jeho judikatúrou uplatňovanie pravidiel prípustnosti súdom musí sledovať legitímny cieľ a samotné pravidlo by malo spĺňať požiadavku primeranosti, t. j. nemalo by obmedzovať prístup k súdu takým spôsobom alebo do takej miery, že by došlo k narušeniu samotnej podstaty základného práva na súdnu ochranu, resp. na prístup k súdu (pozri napr. rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Brualla Gómez de la Torre v. Španielsko z 19. 12. 1997, sťažnosť č. 26737/95, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-VIII, s. 2955, § 33 a vo veci Pérez de Rada Cavanilles v. Španielsko; už citovaný, § 44). Uplatňovanie procesných pravidiel taktiež nesmie brániť v uplatnení dostupného prostriedku nápravy [pozri rozsudky ESLP S. A. „Sotiris a Nikos Koutras ATTEE“ v. Grécko zo 16. 11. 2000 (sťažnosť č. 39442/98, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 2000 XII, § 20), ako aj Anastasakis v. Grécko už citovaný, bod 24].

16. Ústavný súd sa oboznámil s obsahom napadnutého uznesenia, v odôvodnení ktorého najvyšší súd poukázal na dotknuté ustanovenia právnych predpisov, definíciu pojmu podanie ako úkonu určeného súdu a poukázal aj na komentár Civilného sporového poriadku k § 125 CSP (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2022, s. 490 – 495), podľa ktorého už písomné podanie nie je možné doručiť telefaxom, t. j. tak, ako to bolo možné podľa § 42 OSP. Najvyšší súd následne konštatoval, že sťažovateľkou podané odvolanie nie je možné považovať za elektronické podanie, a preto bolo jej odvolanie posúdené ako oneskorene doručené. V súvislosti s námietkou sťažovateľky týkajúcou sa nedostatočného poučenia zo strany súdov najvyšší súd poukázal na to, že jej bolo dané poučenie podľa § 160 ods. 2 CSP o možnosti podať odvolanie, ako aj o zákonných možnostiach právnej pomoci, a to v rámci poučenia doručeného jej 7. apríla 2017 spolu s platobným rozkazom v tejto veci, proti ktorému podala odpor. Na základe uvedeného dospel najvyšší súd k záveru o odmietnutí jej dovolania pre neprípustnosť.

17. Podľa § 125 CSP podanie možno urobiť písomne, a to v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe (ods. 1). Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva (ods. 2). Podanie urobené v listinnej podobe treba predložiť v potrebnom počte rovnopisov s prílohami tak, aby sa jeden rovnopis s prílohami mohol založiť do súdneho spisu a aby každý ďalší subjekt dostal jeden rovnopis s prílohami. Ak sa nepredloží potrebný počet rovnopisov a príloh, súd vyhotoví kópie podania na trovy toho, kto podanie urobil (ods. 3).

18. Zo znenia uvedeného § 125 CSP vyplýva, že neobsahuje žiadne usmernenie, pokiaľ ide o podania doručené prostredníctvom elektronických komunikačných prostriedkov, t. j. telefaxu, takže s úlohou vyplniť túto medzeru sa museli vysporiadať všeobecné súdy, ktoré zároveň pri svojom výklade musia dbať na zachovanie práva na účinnú súdnu ochranu, resp. práva na prístup k súdu, a to v súlade so všeobecnými právnymi zásadami, ako aj základným právom na spravodlivé súdne konanie.

19. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína svoju judikatúru, v ktorej vyslovil, že za situácie, keď Civilný sporový poriadok tzv. „inú vadu“ ako samostatný dovolací dôvod neobsahuje, je pri posudzovaní intenzity pochybenia odvolacieho súdu nevyhnutné chápať právo na spravodlivý proces komplexne a jeho porušenie normované v § 420 písm. f) CSP ako porušenie práva na spravodlivý proces v ktoromkoľvek jeho prvku, zahŕňajúc do procesného postupu súdu aj jeho rozhodnutie a všetky atribúty práva na spravodlivý proces spájajúce sa so súdnym rozhodnutím. Umožnenie sporovej strane uskutočniť jej patriace procesné práva bez toho, aby mu korešpondovalo riadne odôvodnené vysporiadanie sa súdu s uplatnenými prostriedkami procesného útoku alebo procesnej obrany, je postupom súdu, pri ktorom je realizácia práva na spravodlivý proces len iluzórna (I. ÚS 116/2020).

20. Vzhľadom na uvedené ústavný súd skúmal, či najvyšší súd dostatočne odpovedal na sťažovateľkinu argumentáciu týkajúcu sa nadmerného formalizmu, ktorým bol poznačený postup krajského súdu, ktorý nepriznal účinky ňou podanému odvolaniu doručenému súdu prostredníctvom elektronických komunikačných prostriedkov telefaxom a doplnenému písomným

podaním v rámci 10-dňovej lehoty poskytnutej zákonom na doplnenie elektronických podaní aj s prihliadnutím na všetky okolnosti tejto veci, na ktoré v konaní poukazovala (požiadala o odročenie pojednávania z dôvodu nerozhodnutia o jej žiadosti o poskytnutie právnej pomoci, má status osoby ťažko zdravotne postihnutej a slabšie sociálne pomery).

21. S prihliadnutím na závery uvedené v napadnutom uznesení je podľa ústavného súdu v tomto prípade ponajprv potrebné odpovedať na otázku, či podanie doručené telefaxom môže naplniť definíciu podania podľa § 125 CSP, t. j. či ho možno podriadiť pod definíciu „písomného“, alebo „elektronického“ podania v zmysle uvedeného ustanovenia.

22. Odpovedať na otázku výkladu § 125 CSP, t. j. na otázku, či je takéto podanie dostatočné na vyvolanie právnych účinkov odvolania, je potrebné hľadať v súlade s ustálenou judikatúrou s prihliadnutím na jeho zmysel a účel, ktorý sleduje. Táto úprava podľa dôvodovej správy predstavuje všeobecný režim odstraňovania väd podania vo veci samej, pri ktorých má súd na rozdiel od podaní podľa § 124 CSP zvýšenú manuálnu povinnosť podľa odseku 2 tohto ustanovenia.

23. Z gramatického výkladu uvedeného § 125 CSP je zrejmé, že toto ustanovenie nedefinuje na rozdiel od § 42 ods. 1 OSP (Podanie možno urobiť písomne, ústne do zápisnice, elektronickými prostriedkami alebo telefaxom...) spôsoby doručenia podania súdu, ale striktnie definuje jeho formu, v ktorej musí byť súdu predložená (listinnej alebo elektronickej podobe) a spôsoby odstránenia jeho prípadných väd.

24. Vo veci sťažovateľky vo vzťahu k forme podania nastala špecifická situácia, v ktorej podanie sťažovateľky bolo súdu doručené v podobe písomnosti, ktorá okrem podpisu podávateľa spĺňala náležitosti odvolania, avšak k jeho doručeniu došlo prostredníctvom elektronického komunikačného prostriedku, a preto ho sťažovateľka považovala za elektronické podanie, ktoré doplnila v lehote 10 dní podľa § 125 ods. 2 CSP. Medzi stranami sporu nebolo sporným doručenie písomnosti spĺňajúcej náležitosti odvolania okrem podpisu podávateľa telefaxom do dispozičnej sféry okresného súdu ani doplnenie tohto podania v zákonnej lehote písomným podaním sťažovateľky ako jeho podávateľa.

25. Ústavný súd konštatuje, že argumenty najvyššieho súdu pre jeho záver týkajúci sa naplnenia podmienok § 125 CSP považuje za formálne správny opierajúci sa o doslovné znenie § 125 CSP a aplikujúci striktný reštriktívny výklad uvedeného ustanovenia. V záujme zachovania práva na prístup k súdu, ktoré je v tomto prípade v hre, je však v prípade použitia tohto výkladu osobitne významné, aby súd dôsledne zvažil všetky okolnosti veci s cieľom vyhnúť sa prílišnému formalizmu, a v prípade existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa zvažil pri aplikácii tohto ustanovenia uprednostnenie princípu práva na spravodlivé súdne konanie.

26. V preskúmvanej veci sa v spojení s aplikáciou § 125 CSP javia ako podstatné podľa ústavného súdu aj ďalšie okolnosti, na ktoré sťažovateľka poukazuje vo svojej ústavnej sťažnosti. Ide o samotný postup okresného súdu, ktorý podanie sťažovateľky doručované telefaxom prijal a poskytol jej spätnú väzbu o jeho bezproblémovom doručení, v dôsledku čoho sťažovateľka mohla podľa ústavného súdu nadobudnúť legitímne očakávanie, že sa jej podaním bude zaoberať a posúdi ho v súlade s čl. 11 a § 124 CSP podľa jeho obsahu. Postup okresného súdu mohol teda v rozhodujúcej miere vyvolať u sťažovateľky akceptovateľný omyl v jej úsudku o dostatočnosti ňou

realizovaného podania, keďže táto konala v dobrej viere a preukázateľne vynaložila všetku náležitú starostlivosť zameranú na ochranu jej práv vyžadovanú od bežne informovaného subjektu.

27. Ďalšou okolnosťou ovplyvňujúcou aplikáciu uvedeného ustanovenia je určite aj samotné štádium preskúmaného konania a definitívna nemožnosť využiť účinný prostriedok nápravy proti napadnutému rozsudku, status sťažovateľky ako osoby ťažko zdravotne postihutej, osoby vyššieho veku a sociálne slabšej.

28. Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd síce odpoveď sťažovateľke poskytol, no v rozpore s jej právom na súdnu ochranu a jeho aplikácia práva viedla v tomto prípade k *denegatio justitiae*. Závery najvyššieho súdu nenapĺňajú požiadavky kladené na rozhodnutia súdov v zmysle základného práva na súdnu ochranu, a preto je potrebné vysloviť porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 ods. 2 charty (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.2. K namietanému porušeniu základného práva na rovnosť účastníkov konania (čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 37 ods. 3 listiny) a práva na rovnosť pred súdom (čl. 14 ods. 1 paktu):

29. Rozhodnutiu všeobecného súdu vo veci samej musí predchádzať jeho postup zodpovedajúci garanciam spravodlivého súdneho konania v zmysle príslušných ustanovení ústavy a príslušnej medzinárodnej zmluvy o ľudských právach a základných slobodách (v kontexte danej veci v súlade s dohovorom), najmä garanciam obsiahnutým v práve na spravodlivý proces, v princípe rovnosti zbraní a v práve na kontradiktórne konanie (*mutatis mutandis* I. ÚS 230/03, II. ÚS 520/2010).

30. Ústavný súd nezistil, žeby sťažovateľkou popísaná vada konania mala za následok aj porušenie jej základného práva na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a podľa čl. 37 ods. 3 listiny, ako aj práva podľa čl. 14 ods. 1 paktu, v tejto časti preto ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovelo (bod 4 výroku tohto nálezu).

IV.3. K namietanému porušeniu práva podľa čl. 47 charty a základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy:

31. V súvislosti s námietkou porušenia základného práva podľa čl. 47 charty ústavný súd uvádza, že tento článok je potrebné interpretovať v súlade s čl. 51 ods. 1 charty s prihliadnutím na vysvetlivky k charte a na judikatúru Súdneho dvora Európskej únie. Ustanovenie čl. 47 charty normuje základné právo na spravodlivý proces, no aplikovateľnosť charty je podmienená vykonávaním práva Európskej únie (porov. III. ÚS 141/2011, IV. ÚS 398/2013). Podľa názoru ústavného súdu, prihliadajúc na citované ustanovenia charty, je aplikácia charty v posudzovanej veci vylúčená. V prípade členských štátov, teda aj Slovenskej republiky, je záväzná výlučne vtedy, ak konajú v rámci rozsahu pôsobnosti práva únie. Vzhľadom na neaplikovateľnosť charty na danú vec nemohol ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľky v tejto časti vyhovieť.

32. Podľa stabilizovanej a konštantnej judikatúry ústavného súdu ochrana základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (analogicky aj podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) sa poskytuje v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušenie základného práva ešte trvalo. Podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je

odstránenie stavu právnej neistoty. Ústavný súd preto poskytuje ochranu tomuto právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď namietané porušenie označeného práva ešte trvalo (napr. I. ÚS 22/01, I. ÚS 77/02, I. ÚS 116/02). Ak v čase, keď došla sťažnosť ústavnému súdu, nedochádza k porušovaniu označeného základného práva, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú (napr. II. ÚS 55/02, I. ÚS 226/08).

33. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že napadnuté konanie pred súdmi zúčastnenými na rozhodovaní predmetnej veci bolo v čase jej podania právoplatne skončené (v doplnení ústavnej sťažnosti jej právnym zástupcom už návrh na vyslovenie označených práv nie je súčasťou navrhovaného petitu, pozn.). Vzhľadom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti namietajúcej porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu nevyhoviel.

IV.4. K ostatným návrhom sťažovateľky:

34. V súvislosti s návrhom sťažovateľky ústavný súd dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné napadnuté uznesenie najvyššieho súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu). Po vrátení veci bude úlohou najvyššieho súdu opätovne posúdiť námietky sťažovateľky, ktoré smerovali k nespokojnosti s rozhodnutím krajského súdu, a vyhodnotiť, či sú uvedené námietky spôsobilé založiť prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Najvyšší súd je pritom v ďalšom konaní vo veci podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.

35. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti požiadala o priznanie finančného zadosťučinenia 4 000 eur. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Ústavný súd v okolnostiach veci považoval vyslovenie porušenia časti referenčných noriem a zrušenie namietaného uznesenia s možnosťou nového prejednanie veci za dostatočnú ochranu.

V.

Trovy konania

36. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov konania v celej ňou uplatnenej sume 1 242,43 eur. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 343,25 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie na súde – odstránenie nedostatkov ústavnej sťažnosti a replika). Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia spolu s 20 % DPH, ktorej platiteľom je právny zástupca sťažovateľky (§ 18 ods. 3

vyhlášky), tak predstavuje sumu 1 285,13 eur, ktorá prevyšuje sťažovateľkou uplatnený nárok na náhradu trov právneho zastúpenia (bod 4 výroku nálezu).

37. Keďže ústavný súd po splnení podmienok ustanovil sťažovateľke právneho zástupcu uznesením č. k. III. ÚS 211/2024-28 z 10. apríla 2024, uložil povinnosť zaplatiť právnemu zástupcovi trovy konania Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozpočtových prostriedkov. Zároveň uložil najvyššiemu súdu povinnosť uhradiť tieto trovy štátu na účet ústavného súdu (body 3 a 4 výroku nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 2025

Robert Šorl
predseda senátu